

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«طرح اصلاح تبصره (۲) ماده (۵) قانون سنجش و پذیرش دانشجو در
دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور»

چکیده

طرح «اصلاح تبصره «۲» ماده (۵) قانون سنجش و پذیرش دانشجو در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور» با امضای ۹۶ نفر از نمایندگان مجلس شورای اسلامی در قالب یک تبصره تقدیم شده است و بیان می‌دارد: «سازمان سنجش آموزش کشور مسئولیت سنجش و پذیرش داوطلبان در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی در تمامی زیرنظام‌ها شامل دولتی، غیرانتفاعی، پیام نور، جامع علمی - کاربردی، فنی‌وحرفه‌ای و دانشگاه آزاد اسلامی را به‌عهده دارد». این طرح درصدد است تا از تکرار بروز مشکلاتی که در سال ۱۳۹۷ در فرایند پذیرش دانشجو در چند رشته معدود پزشکی و تعدادی از زیرگروه‌های آن در دانشگاه آزاد اسلامی به‌وجود آمد، جلوگیری به‌عمل آورد. با توجه به عدم جامعیت طرح فوق، عدم وجود خلأ قانونی درخصوص هدف طرح مذکور و پاره‌ای دلایل دیگر که در این گزارش آمده است، تصویب این طرح پیشنهاد نمی‌شود.

مشخصات طرح

دوره دهم - سال چهارم

شماره ثبت:

۶۲۰

شماره چاپ:

۱۴۹۷

تاریخ چاپ:

۱۳۹۸/۴/۳۱

مقدمه

با توجه به اینکه تنها دانشگاه آزاد اسلامی به‌عنوان یک نهاد غیردولتی دارای یک مرکز سنجش و پذیرش مستقل است، منظور و تأثیرات این طرح متوجه این دانشگاه است؛ علاوه‌براین مقدمه توجیهی طرح نیز صراحتاً برخی مشکلات پیش‌آمده در پذیرش دانشگاه آزاد اسلامی را دلیل ارائه این طرح عنوان کرده است.

معاونت پژوهش‌های

اجتماعی - فرهنگی

دفتر مطالعات

آموزش و فرهنگ

باید توجه داشت دو عامل کلیدی عدالت و کیفیت همواره در فرایند سنجش و پذیرش نقشی تعیین‌کننده دارند. از آنجایی که دانشگاه آزاد اسلامی ازجمله زیرنظام‌های عمده آموزش عالی کشور است، نمی‌توان این دانشگاه را از رعایت این دو مقوله مستثنا دانست. بنابراین نظارت بر این دانشگاه توسط نهادهای مسئول با هدف تبعیت از شاخص‌های کیفی آموزش عالی امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر است. بنابراین برگزاری یک آزمون سنجش توسط یک نهاد بی‌طرف با هدف غربالگری علمی داوطلبان ورود به دانشگاه‌های کشور ازجمله دانشگاه آزاد اسلامی که حداقل دانش و توانایی‌های داوطلبان را تضمین کند بسیار مفید به‌نظر می‌رسد؛ اما در این گزارش درستی محروم نمودن دانشگاه‌ها ازجمله دانشگاه آزاد اسلامی از امکان مشارکت در پذیرش دانشجویان مورد نظر خود در قالب طرح ارائه شده، مورد بررسی و ارزیابی قرار می‌گیرد.

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۷۰۱۶۶۱۳

تاریخ انتشار:

۱۳۹۸/۷/۱

- ارزیابی طرح «اصلاح تبصره «۲» ماده (۵) قانون سنجش و پذیرش دانشجو در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور»

درخصوص ارزیابی طرح فوق، توجه به موارد ذیل ضروری است:

۱. از آنجایی که طرح فوق ناظر به تعدادی رشته محدود و تعداد اندکی از جامعه داوطلبان دانشگاهی و فقط معطوف به دانشگاه آزاد اسلامی است عمومیت ندارد و نمی‌تواند رافع دیگر اشکالات موجود در نظام سنجش و پذیرش دانشجو در کشور باشد.
۲. سنجش و پذیرش دانشجو با توجه به تحولات مداوم حوزه‌های علمی و دانشی و تغییر در رفتار داوطلبان ورود به رشته‌های مختلف دانشگاهی علی‌الاصول از جنس مسائل اجرایی و غیرتقنینی است و به این لحاظ ورود مجلس شورای اسلامی به این موضوع می‌تواند به تصلب در اجرای شیوه سنجش و پذیرش که بالذات نیازمند پویایی است بینجامد و به تبع آن اصلاح قانون و یا تصویب قانون جدید را ایجاب کند که تعدد قوانین مربوط به سنجش و پذیرش در یک دهه گذشته شاهدی بر این مدعاست. بر این اساس پرداختن مجلس شورای اسلامی به اصلاح تبصره «۲» ماده (۵) قانون سنجش و پذیرش دانشجو، که مسئله‌ای جزئی و موردی است و تحقق هدف طرح‌دهندگان نیز بی‌نیاز از تصویب قانون فراهم‌آمدنی است، می‌تواند وهن قانون و قانونگذار را به دنبال داشته باشد.
۳. دانشگاه آزاد اسلامی از بدو تشکیل در سال ۱۳۶۲، سنجش و پذیرش دانشجو را در تمام واحدهای خود در سراسر کشور اجرا کرده است، اما با تصویب قانون سنجش و پذیرش دانشجو در سال ۱۳۹۲ عملاً مسئولیت سنجش برعهده سازمان سنجش آموزش کشور گذاشته شده و دانشگاه آزاد فقط مسئولیت پذیرش دانشجویان خود را به‌عهده داشته است. بنابراین با توجه به تجارب ممتد دانشگاه آزاد اسلامی در پذیرش دانشجو نمی‌توان به دلیل پاره‌ای مشکلات موردی این دانشگاه را فاقد توانایی و کارایی لازم برای پذیرش دانشجو دانست.
۴. این طرح به تمرکزگرایی غیرضروری در نظام پذیرش دانشجو در کشور کمک می‌کند. تجربیات جهانی نشان می‌دهد اکثر دانشگاه‌های دنیا در کشورهای پیشرفته در امر پذیرش دانشجو مشارکت دارند یا اینکه از استقلال عمل کامل برخوردار هستند. حتی برخی کشورها مانند ژاپن که در گذشته از یک نظام سنجش و پذیرش متمرکز استفاده می‌کردند در سال‌های اخیر تغییر رویه داده‌اند و امکان مشارکت و دخالت دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی را در امر پذیرش دانشجو فراهم ساخته‌اند. بنابراین هدف این طرح برخلاف رویه‌های موجود جهانی است که تغییر حالت از دخالت بیش از حد و شیوه متمرکز به استقلال بیشتر دانشگاه‌ها و تکیه بر شیوه‌های مناسب‌تر نظارت و بررسی عملکرد را برگزیده‌اند.
۵. براساس «قانون سنجش و پذیرش دانشجو در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور» برنامه‌ریزی، تصویب مقررات هماهنگی و نظارت بر نحوه سنجش علمی و پذیرش دانشجو برای کلیه دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور برعهده «شورای سنجش و پذیرش دانشجو» است. بنابراین قانون قبلاً در دو مقوله بسیار مهم یکی تصویب مقررات سنجش و پذیرش و دیگری نظارت بر فرایند سنجش و پذیرش، تکلیف را مشخص کرده و آن را برعهده «شورای سنجش و پذیرش» گذاشته است. بنابراین در این خصوص خلأ قانونی مشاهده نمی‌شود و نیازی به تغییر و یا اصلاح قانون نیست.
۶. برخی قوانین حوزه آموزش عالی از جمله ماده (۱) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور برای دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور شخصیت حقوقی مستقل در نظر گرفته است و دانشگاه‌ها را در بسیاری از شئون از جمله مقررات مالی، اداری، استخدامی و تشکیلاتی تابع مصوبات هیئت‌های امنای خود کرده است؛ بنابراین، این قانون نشان‌دهنده حرکت کشور به سمت‌وسویی است که به استقلال نهاد دانشگاه کمک کند. اما به نظر می‌رسد طرح «اصلاح تبصره «۲» ماده (۵) قانون سنجش و پذیرش دانشجو در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور» مسیری متضاد را طی می‌کند که خلاف برنامه‌ها و قوانین سال‌های اخیر کشور در حوزه آموزش عالی است.

نتیجه‌گیری و پیشنهاد

با عنایت به موارد پیش‌گفته طرح «اصلاح تبصره «۲» ماده (۵) قانون سنجش و پذیرش دانشجو در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور» فقط معطوف به معدودی از رشته‌ها و داوطلبان دانشگاه آزاد اسلامی است؛ بنابراین بسیار جزئی و بخشی قلمداد می‌شود. علاوه بر این، در موضوع این طرح خلأ قانونی مشاهده نمی‌شود. از طرف دیگر با توجه به اینکه بسیاری از تحقیقات به‌وضوح نیاز به تغییر در میزان اختیارات و استقلال نهادی دانشگاه‌های ایران را نشان می‌دهند، تصویب این طرح به نفع منافع آموزش عالی کشور برآورد نمی‌شود. لذا پیشنهاد می‌شود مجلس شورای اسلامی ضمن رد طرح فوق با تکیه به اهرم‌های نظارتی قوی که در اختیار دارد، نظارت بیشتر و مؤثرتری بر فرایند سنجش و پذیرش دانشجو داشته باشد.

